# MYRORNAS BARN

EN KORT

# HISTORIK

ÖVER

## SÄLLSKAPET MYRORNAS

:: 20-ÅRIGA ::

VERKSAMHET

GÖTEBORG 1908 - OSCAR ISACSONS BOKTRYCKERI

UNIVERSITETSBIBL. GÖTEBORGS

*Carin Nordgren.*

*Lisen Levisson.*

*Marika Dickson.*

*Marianne Levisson.*

*Anna Trägårdh.*

*Frigga Carlberg.*

*Thérèse Setterberg.*

*Alice Ridderstolpe.*

*Virginia Duff.*

*Myrornas Barnhem N:o 3.*

PÅ 1880-talet, som i mångt och mycket var en nydaningstid — icke minst på det sociala området — bildades Göteborgs första kvinnliga sammanslutning för gemensamma sociala intressen. Den erhöll namnet *Göteborgs Kvinnoförening*.

Föreningens ordförande var fröken Mathilda Hedlund, sedermera fru Dalhoff-Nielsen, och dess sekreterare fröken Alma Åkermark, sedermera fru Breinholm.

Men blotta namnet kvinnoförening väckte anstöt, ty på den tiden sade man ännu inom konventionella kretsar »fruntimmer» och stavade kvinna med q.

Föreningen hade stora svårigheter att kämpa mot och fick slutligen dela föregångares vanliga öde att besegras av övermakten — fördomarnas kompakta majoritet. Efter några få års kamp för tillvaron måste föreningen upplösas.

Men den hade varit alltför livskraftig och initiativrik för att försvinna spårlöst. Göteborgs Kvinnoförening har givit uppslag till flera av vår stads mäst välsignelserika social-filantropiska institutioner och bland dessa sällskapet *Myrorna*.

Sällskapets närmaste uppgift var att tillvarataga och försälja såsom obrukbara ansedda föremål, såsom makulatur, metallskrot m. m. och använda de därigenom erhållna pänningmedlen till något samhällsnyttigt ändamål.

Genom oförtrutet arbete samt en pänninggåva av dåvarande sällskapet Bikupan vid dess upplösning hade Myrorna efter fem års förlopp lyckats få ihop omkring tiotusen kronor.

Sällskapets ordförande, fru Carin Nordgren, ansåg tiden vara inne för att få till stånd ett praktiskt resultat av de fem årens strävan och föreslog inrättande av ett barnhem. Fru Nordgren var själv ett barn av »okända föräldrar» och ömmade särskilt för sådana små, mot vilka ingen synes äga förpliktelser. Det var isynnerhet dessa Myrorna skulle taga sig av.

De begränsade tillgångarna utgjordes av: räntan å 10,000 kronor, insamlingens avkastning, årsavgifter samt den årligen återkommande barnfästen och handarbetsförsäljningen. Varken de senare eller insamlingen gåvo då samma goda resultat som nu. Den utveckling samlingsföretaget nått är helt och hållet fröken Thérèse Setterbergs förtjänst genom den omtanke och energi hon ägnat även denna gren av Myrornas verksamhet.

Det var emellertid med friskt mod och tro på sin goda saks framgång Myrorna började sitt företag.

En solig sommardag år 1892 öppnades ett litet anspråkslöst hem för fyra föräldralösa barn, två små syskonpar. Efterhand kommo några till, så att antalet vid årets slut uppgick till tio — det bestämda antalet.

Uppsättningen av hemmet kostade den nästan löjligt obetydliga summan av endast — 179 kronor! Detta möjliggjordes därigenom att var och en av sällskapets medlemmar undersökte, om hon icke i det egna hemmet hade en eller annan sak att undvara. Sålunda kom en myra med en stol, en annan med ett bord, en tredje med ett badkar, en fjärde med en lampa o. s. v., var och en drog sitt lilla strå till stacken. »Ett riktigt välsignat myrarbete», förklarade ordföranden, när hon avprovade verket.

Hemmet var kanske icke så tilltalande i estetiskt hänseende, men de nödställda små, för vilka det var avsett, voro nog lika lyckliga, fast stolarna voro omaka, och de sovo nog lika tryggt, fast en och annan säng måste surras för att hålla ihop. Men det fanns två saker som det inte fick sparas på: mat och renlighet.

Barnhemmets inspektris och kassör var under första året fröken Virginia Duff och, sedan hon avsagt sig uppdraget, fru Frigga Carlberg.

Ett par år efter hemmets öppnande erhöllo Myrorna kännedom om, att en nyligen avliden göteborgsdam, fröken Fredrique Wohlfart, i sitt efterlämnade testamente förordnat, att »sedan alla legater blivit utbetalda, skulle resten användas till grundande av ett barnhem, huru litet som hälst, bara det snart komme till stånd». Donationen, som uppgick till 50,000 kronor, stod under stadsfullmäktiges förvaltning.

Myrorna vände sig till med. doktorn F. E. von Sydow, som välvilligt åtog sig att såsom egen motion i stadsfullmäktige fram-

*Myrornas Barnhem N:o 1, Solbacken.*

*»Här ska' bli potatis till nästa år!» Myrbarnen rödja mark på Solbacken.*

*Myrornas Barnhem N:o 2. Fredrique Wohlfarts stiftelse.*

*Myrornas Barnhem N:o 4, Skogshyddan.*

föra sällskapets ansökan att för räntan å fröken Wohlfarts donation få upprätta ett barnhem i enlighet med testatrise uttryckta önskan.

Debatten härom i stadsfullmäktige blev synnerligen livlig, och den är — särskilt för kvinnofrågan — en tidsbild av värde. Det från ett par håll särdeles skarpa motståndet bemöttes på ett glänsande sätt av motionären, understödd av dåvarande vice ordföranden, doktor Philip Leman m. fl., och då omröstning företogs befanns en stor majoritet vara för förslaget.

Med villkor att sällskapet Myrorna själv bekostade uppsättningen av ett hem, avsett för tio barn med hemortsrätt i Göteborg, skulle till sällskapet av fröken Wohlfarts donation årligen utbetalas fyra femtedelar av räntan å de till ett barnhem donerade medlen.

Barnhemmet skulle, enligt bestämmelsen i testamentet, bära namnet »Fredrique Wohlfarts stiftelse» och dess räkenskaper granskas av revisorer, valda av stadsfullmäktige.

Det dröjde icke länge — redan 1897 stod Myrornas barnhem n:o 2 färdigt. Det är beläget vid Varvet Kusten i Majorna.

Till inspektris och kassör utsågs fröken Thérèse Setterberg.

Knappt ett år därefter hade Myrorna den stora glädjen att emottaga en förfrågan av en medlem av Göteborgs stadsfullmäktige, huruvida sällskapet skulle vara istånd att åtaga sig uppsättningen och vården av ytterligare två barnhem.

Anledningen till denna fråga var att ett par donationer — Myrbergska och Nollerothska — som stå under stadsfullmäktiges förvaltning, nu voro disponibla, och det antogs att Myrorna utan svårighet skulle kunna erhålla bidrag ur dessa donationer på samma villkor som gälla för Fredrique Wohlfarts stiftelse.

Myrorna svarade naturligtvis tacksamt ja, ehuru uppsättningen av två nya hem icke kunde ske utan kännbart anlitande av den lilla sparpänning sällskapet lyckats förvärva.

Ännu en gång förde doktor v. Sydow, understödd av grosshandlaren August Koch, som alltid med stor välvilja omfattat Myrorna, deras talan inför herrar stadsfullmäktige.

I den för de ovannämnda fondernas användning tillsatta beredningens betänkande (se Göteborgs stadsfullmäktiges handlingar n:o 72, 1899) erhåller Myrornas barnhem n:o 2, »Fredrique Wohlfarts stiftelse», följande vitsord: »Vid besök i barnhemmet

hava beredningens medlemmar funnit detta vara på ett synnerligen utmärkt sätt skött och väl värt att benämnas ett hem».

Tre av beredningens medlemmar, doktor F. E. von Sydow, grosshandlaren August Koch och häradshövdingen J. Friman tillstyrkte i varma ordalag Myrornas ansökan, under det att de övriga två medlemmarna avlåtit en skarp reservation, stödd på »juridiska, ekonomiska och moraliska skäl». Reservanterna ansågo till och med att stadsfullmäktiges »värdighet» skulle taga skada, om anslag ur donationerna beviljades till ett enskilt sällskap, över vars styrelses sammansättning stadsfullmäktige icke ens finge bestämma.

Myrorna äro nämligen bundna av sitt löfte till fru Carin Nordgren att icke ändra den paragraf i stadgarna som gäller styrelsens sammansättning: *sju frisinnade och välaktade kvinnor*. Denna sällskapets moraliska förpliktelse mot sin nyligen avlidna ordförande respekterades inom stadsfullmäktige, och ansökan beviljades med betydande majoritet vid omröstningen. Av donationsmedlen skulle till sällskapet Myrorna årligen utbetalas 200 kronor för varje av de tio barn, som vårdas i vardera av de två nya hemmen. Samma bestämmelser skulle hädanefter även gälla barnhemmet n:o 2, Fredrique Wohlfarts stiftelse.

Då det särskilt framhållits i en av donationsbestämmelserna, att donationen icke finge användas för att lindra fattigvårdsutgifterna, så beräknades vid bestämmandet av underhållssummans storlek fattigvårdsbidraget för varje barn. I annat fall hade Myrorna varit nödsakade att avstå från inrättande av de två nya hemmen, enär deras ekonomiska ställning omöjliggjort i så hög grad ökade utgifter. Något hinder från fattigvårdsstyrelsens sida för denna anordning kunde ju icke gärna förutsättas.

Myrornas begäran att av praktiska skäl få fördela uppsättningen av hemmen på två år beviljades.

Barnhemmet n:o 3, som öppnades hösten 1899, förlades till Allmänna Vägen 79 och flyttades några år senare till Danska Vägen litt. N. Till inspektris och kassör valdes telegrafisten fröken Augusta Bagge. När fröken Bagge år 1906 avsade sig uppdraget, ersattes hon av postexpeditören fröken Hildur Öijer.

Barnhemmet n:o 4 öppnades våren 1900 och erhöll bostad i Skogshyddan vid Danska Vägen. Inspektris och kassör blev fröken Anna Trägårdh.

*Myrornas Barnhem N:o 5.*

Den 2 Mars 1903 hade Myrorna glädjen emottaga en gåva å tiotusen (10,000) kronor: *Emil och Alice Ekmans donation* samt den 30 november samma år en gåva å lika stort belopp av fru Sophie Ekman å Gubbero.

Dessa donationer ledde till öppnandet av ännu ett barnhem — hemmet n:o 5 — vilket redan samma år var färdigt att emottaga sina skyddslingar. Hemmet är numera förlagt till Nya Varvet.

Inspektris och kassör blev fru Alice Ekman, nu friherrinna Ridderstolpe.

Under de första åren av sällskapet Myrornas verksamhet var fru Carin Nordgren dess ordförande. Då hon år 1894 avled, valdes till hennes efterträdare fru Lisen Levisson. Det varma, moderliga intresse fru Levisson ägnade barnhemmen, oaktat en långvarig och smärtsam sjukdom, lever i oförgätligt minne hos oss alla, som hade lyckan samarbeta med henne. En vacker gärd åt hennes minne är det hem som bär hennes namn: *Lisen Levissons hem för späda barn.*

*Myrornas Barnhem N:o 6, Lisen Levissons hem för späda barn.*

Att få ett sådant till stånd hade länge varit Myrornas önskemål, vilket nu kunde realiseras genom den donation å tjugotusen (20,000) kronor, som till fru Levissons minne överlämnades av hennes närmaste. Då hennes make, konsul Ludvig Levisson, följande år avled, ökades donationen ytterligare genom en gåva å tiotusen (10,000) kronor av den avlidnes barn.

Spädbarnshemmet — Myrornas barnhem n:o 6 — öppnades våren 1906 vid Danska Vägen litt. N. Inspektris och kassör blev fru Dagmar Forssman, född Levisson.

Till sällskapets ordförande valdes efter fru Levisson fru Frigga Carlberg.

Redan följande år, våren 1907, fingo Myrorna barnhemsantalet ökat till sju. Behovet av ett s. k. upptagelsehem hade länge gjort sig gällande, och då sommarkolonien »Födelsedagen» — avsedd för friska barn från hem där lungsjuka vistas — för att lämna effektivt skydd måste förändras till ett permanent hem, upptog Myrorna kolonien bland sina barnhem.

*Myrornas Barnhem N:o 7, Födelsedagen.*

*Födelsedagsbarn.*

Det visade sig snart vara en nödvändighet att få hemmet under eget tak. Bidrag från Förstamajblomman av fyratusen kronor, från Svenska nationalföreningen mot tuberkulos ett räntefritt lån å femtusen kronor samt från Barnens dag tiotusen kronor möjliggjorde inköp av gården Berg i Räflanda. »Födelsedagen» — Myrornas barnhem n:o 7 — emottager i medeltal tjugofem barn i åldern 2—14 år.

»Födelsedagens» inspektris och kassör är fru Lydia Hård af Segerstad.

Även barnhemmet n:o 1 har kunnat flytta in under eget tak. Husvilla genom eldsvåda flyttades barnen till Härryda, en sund, skogrik trakt, en timmes järnvägsresa från Göteborg. Då vistelsen på landet visade sig synnerligen välgörande för barnen, beslöt sällskapet att inköpa en tomt och uppföra ett eget hem.

Våren 1906 stod Solbacken färdig att emottaga tolv små myrbarn, som hela tiden fått följa med uppförandet av byggnaden och fått känsla av att det var *deras* hem som här timrades.

Med Solbackens namn är oupplösligen förenat fröken Thérèse Setterbergs. Det är fröken S. som gjort ritningen till byggnaden och som med uppoffring av tid och krafter övervakat och lett arbetet, tills det vackra hemmet stått färdigt. Dess standert — ett verk av en annan flitig myra — fru Amanda Rundberg — arbetskommitténs ledare — vinkar en glad hälsning åt alla förbifarande, som om den ville säga: »Bygg många sådana hem i vårt land, där det finns så många små som sakna ömhet och skydd».

Inspektris och kassör för barnhemmet n:o 1 är från och med år 1909 fru Gertrud Gallander, sedan fru Frigga Carlberg, på grund av bestämmelse i sällskapets ändrade stadgar, som ordförande även är överinspektris för samtliga hemmen.

I Myrornas räkenskaper förekommer ett konto med rubrik: Barn utom hemmen. Detta avser den hjälp sällskapet lämnar i sådana fall, då plats icke funnits i något av hemmen eller där det befunnits vara mera praktiskt att hjälpa på annat sätt. Förmedling av fosterbarn har även — i synnerhet under de senaste åren — varit en icke oviktig beståndsdel i Myrornas verksamhet. Det är ett 30-tal barn, som sålunda blivit i barnlösa hem upptagna som egna.

Myrorna ha tänkt att anordna en särskild fästdag — exempelvis pingsthälgen — då alla barn, som lämnat hemmet, skola

försöka att mötas där för att uppliva minnet av varandra och av barndomshemmet.

Detta senare skall alltid stå öppet för dem av barnen, som behöva tillfällig vila, som sakna plats eller äro i nöd, redo att likt ett vanligt föräldrahem bistå efter bästa förmåga.

Att under ett så pass mångårigt och omfattande arbete motigheter icke kunnat alldeles utebliva säger sig själv, men de ha varit försvinnande små gent emot framgången. Av de till över ett hundratal uppgående barnen, som Myrorna ha i sin vård, är det endast ett par, som på grund av sitt uppförande givit tillfällig anledning till oro.

Detta goda resultat kan naturligtvis i hög grad tillskrivas de synnerligt dugande föreståndarinnor, sällskapet lyckats förvärva åt hemmen.

Fru Carin Nordgrens ord vid det första barnhemmets öppnande: »Ett välsignat myrarbete» bekräftades, då hemmet n:o 7 stod färdigt, av Myrornas mångårige vän, skeppsklareraren Adolf Florell, som i så hög grad bidragit till framgången: »Jag har noga följt Myrornas arbete och vet att det är gott». Och han tillade: »Nyttan är inte bara att det eller det barnet blir hjälpt för sin egen del, utan att dessa barn sedan i sin tur bli hjälpare åt andra, i stället för att de löpt fara bli motsatsen. *Vi skola taga vara på barnen, de äro det dyrbara material, varav vårt lands framtid skall byggas*».

*FRIGGA CARLBERG.*

*Myrbarn.*

# STADGAR

*för*

## *Sällskapet Myrorna i Göteborg.*

*Antagna den 31 Maj 1908 och av stadsfullmäktige godkända den 22 Oktober 1908.*

§ 1.

Sällskapets ändamål är att bereda hem åt värnlösa barn.

§ 2.

En var välaktad person äger att efter anmälan hos styrelsen vinna inträde i sällskapet mot erläggande av inträdesavgift av två kronor.

§ 3.

Varje medlem är förpliktad att årligen inom Februari månads utgång till sällskapet erlägga en årsavgift av minst en krona.

§ 4.

Sällskapets angelägenheter handhavas av en styrelse, bestående av, enligt stiftarens önskan, sju frisinnade och välaktade kvinnor.

Styrelsen väljer inom sig ordförande, vice ordförande, sekreterare och kassaförvaltare.

§ 5.

Styrelsen, som sammanträder på kallelse av ordföranden, så ofta omständigheterna sådant föranleda eller då minst tre av dess medlemmar därom göra framställning, är beslutmässig, då minst fyra ledamöter äro tillstädes, såvida dessa äro om beslutet ense.

Vid styrelsens sammanträden, såväl som vid sällskapets allmänna sammanträden, åligger sekreteraren att föra protokoll över förekommande ärenden.

§ 6.

Styrelsens ordförande, som tillika är överinspektris för samtliga barnhemmen, eller kassaförvaltaren åligger att uppbära och till inspektriserna överlämna för hemmens underhåll erforderliga medel samt att bokföra desamma.

Dessutom åligger det styrelsens ordförande att föra journal över de i hemmen intagna barnen.

§ 7.

Varje barnhem står under uppsikt av en utav styrelsen antagen inspektris. Inspektrisen är tillika hemmets kassör, och åligger det henne att föra räkenskaper över hemmets förvaltning samt att inom Januari månad varje år till styrelsen avlämna räkenskaperna med vederbörliga verifikationer för nästföregående kalenderår.

Över barns intagning i hemmet eller skiljande därifrån bestämmer styrelsen i samråd med vederbörande inspektris.

Styrelsen åligger att tillse att barnhemmen motsvara sitt ändamål: uppfostrande av sunda, nyttiga och arbetsdugliga samhällsmedlemmar.

§ 8.

Sällskapets medel skola placeras i säkra värdehandlingar och förvaltas av någon banks notariatavdelning.

De för de löpande utgifterna erforderliga medlen handhavas av styrelsens ordförande eller kassaförvaltaren.

§ 9.

Inom Februari månads utgång skola räkenskaperna för sällskapets samtliga barnhem sammanföras i bokslut och överlämnas till de av sällskapet utsedde revisorer, vilka det åligger att i god tid före årsmötet hava verkställt revisionen och däröver avgivit berättelse.

§ 10.

Sällskapets medlemmar sammanträda årligen en gång i April månad, å dag och ställe som av styrelsen bestämmes, för att besluta rörande ansvarsfrihet för styrelsen för nästföregående kalenderår, ävensom för val av styrelse för nästkommande år samt av två revisorer och två suppleanter i revisionen för löpande kalenderåret.

Vid sammanträdet upptagas och avgöras de förslag, som av styrelsen eller enskild medlem tilläventyrs väckas.

Styrelsen äger att sammankalla sällskapet till extra möte då så erfordras.

Möte öppnas av styrelsens ordförande, som ock leder förhandlingarna.

Vid besluts fattande äger varje ledamot en röst och beslut fattas med enkel röstpluralitet och endast medelst öppen omröstning. Vid lika röstetal skilje lotten.

Kallelse till möte sker genom kungörelse uti i Göteborg utkommande daglig tidning, minst åtta dagar före mötet, eller genom vanligt brev inom samma tid.

Ändring av dessa stadgar kan endast beslutas å ordinarie årsmöte och erfordras att minst $^2/_3$ av de närvarande äro om beslutet ense.

Beslutad ändring äger ej giltighet med mindre densamma godkännes av stadsfullmäktige i Göteborg.

## *Donationer till Sällskapet Myrorna.*

| | | | |
|---|---|---|---|
| 1892 | Från samma år upplösta sällskapet Bikupan | Kr. | 8,000 |
| 1901 | Utfästelse av fru Alfhild Frisell att i tio års tid varje 20 Februari utbetala 1,000 kr. | » | 10,000 |
| 1901 | »Hedvig Nilssons minne» . . . . . | » | 3,000 |
| 1903 | »Minne av den 2 Mars», att bokföras under namn av Emil och Alice Ekmans donation | » | 10,000 |
| 1903 | Fru Sophie Ekman, gåva den 30 November | » | 10,000 |
| 1904 | August Röhss testamente . . . . . | » | 15,000 |
| 1905 | En fond »Lisen Levissons hem för späda barn» | » | 10,000 |
| 1905 | Till fonden »Lisen Levissons hem för späda barn». . . . . | » | 10,000 |
| 1905 | Från kommittén för Barnens dag . . . . . | » | 5,000 |
| 1905 | Urban Körners testamente . . . . . | » | 1,000 |
| 1906 | Emelie Landgrens testamente . . . . . | » | 5,000 |
| 1907 | Till fonden »Lisen Levissons hem för späda barn». . . . . | » | 10,000 |
| 1907 | Från kommittén för Förstamajblomman . . . | » | 4,000 |
| 1907 | Från kommittén för Barnens dag . . . . . | » | 10,000 |
| 1907 | Maria Esbjörnssons testamente . . . . . | » | 5,000 |
| 1908 | Adolf Florells testamente. . . . . circa | » | 140,000*) |

*) Utredningen ännu icke avslutad.

*Myrornas symöte.*

1001851307

*Göteborg 1908.*
*Oscar Isacsons*
*Boktryckeri*

UNIVERSITETSBIBL. GÖTEBORG